

Irakurriaren Ulermena Hobetzeko Hizkuntza Analitikoaren Oinarrizko Gaitasunak Lantzea Ikuspegi Eleaniztun Batetik: Kontzientzia Metalinguistikoa Garatzen

DREAM
Donostia Research group on
Education and Multilingualism



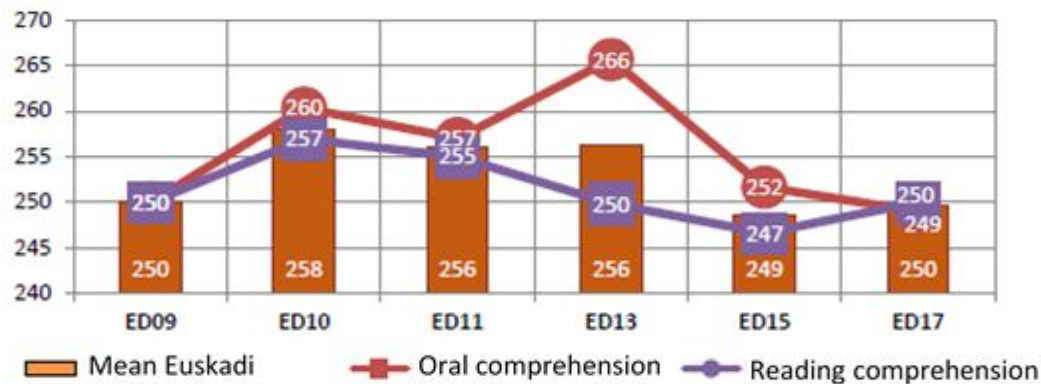
Universidad del País Vasco Euskal Herriko Unibertsitatea

Ane Lamarca Etxeberria
Olatz Lucas Zubiaurre
Oihana Leonet Sieso

Euskal Herriko Unibertsitatea (UPV/EHU)

SARRERA

Eusko Jaurlaritzak egindako ebaluazio diagnostikoeak erakutsi dute **beherakada nabarmena egon dela ikasleen ulermenean 2010 eta 2017 urteen artean.**



Ahozkoaren eta irakuriraren ulermenaren bilakaera DBHn (2009-2017)

SARRERA

Hainbat hedabidek honako berri sentsazionalistak argitaratu zituzten:

"D ereduak aurrera darrai, baina euskarak atzera egin du ikasgeletan. Zer gertatzen ari da?"

(Guillenea, 2016).

"Euskadiko Eskola Kontseiluak euskalduntze-ereduari buruzko "hausnarketa" eskatu du, emaitza txarrengatik" (Europapress, 2020).

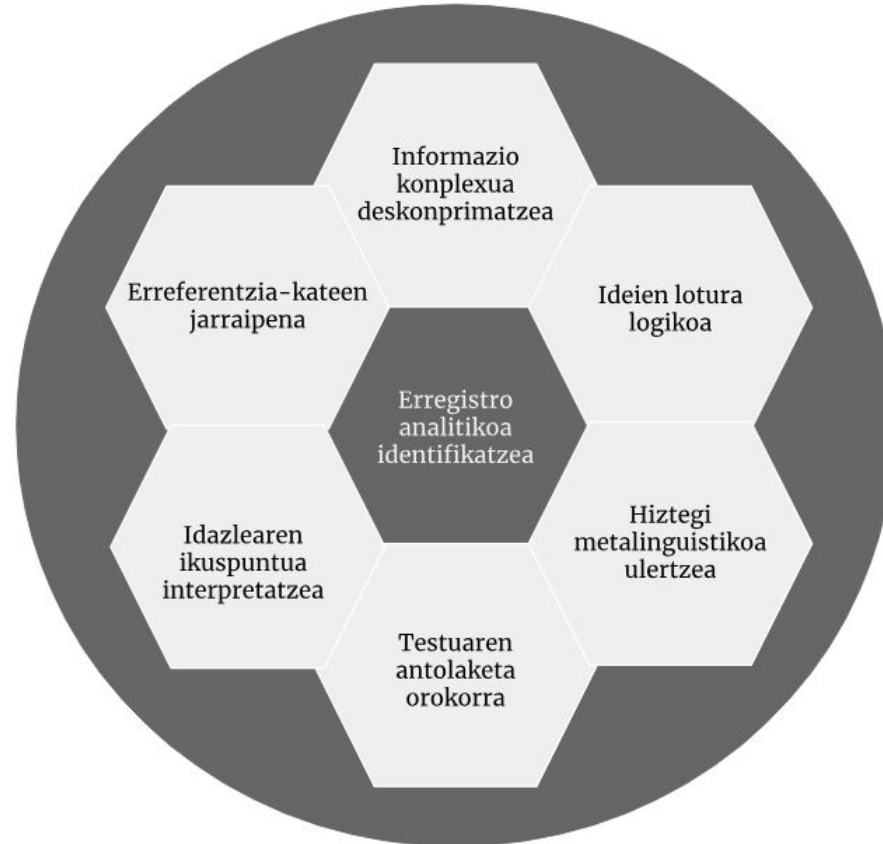
**Izenburuak euskaratu egin dira.*

HIZKUNTZA ANALITIKOAREN OINARRIZKO TREBETASUNAK

Garrantzitsua da Hizkuntza Analitikoaren Oinarrizko Trebetasunak garatzea (Uccelli et al., 2016) eta, era berean, ikasleek trebetasun horiek garatuz eskola arrakasta lortzea.

- Trebetasun horiek lotura estua dute eskolan erabiltzen diren testuetan aurkitzen diren hizkuntza ezaugarriekin.
- Komunikazio eraginkorra lortzeko erabiltzen dira.
- Trebetasun horiek garatzeak eta ikasteak ikasleen irakurmen-gaitasunak hobetzen ditu.

HIZKUNTZA ANALITIKOAREN OINARRIZKO TREBETASUNAK



HAGIE PROIEKTUA

- Curriculum-edukiak euskaraz ikasten dira eta ikasle gehienek ez dute euskara lehen hizkuntzatzat
 - zientzietako curriculum-ikasgaiak bigarren edo hirugarren hizkuntza baten bidez ikasten dituzte.
- Hizkuntza analitikoa ez ezagutzeak informazioa eskuratzea zailtzen du → hezkuntza-ikuspegi berriak formulatu behar dira (Snow eta Uccelli, 2009).
 - komunikazio-gaitasuna garatzeko.
 - beste curriculum-gaitasunak lortzeko.

HELBURUAK

1. Bigarren Hezkuntzako ikasleen errendimendu linguistikoaren eta zientifikoaren arteko lotura aztertzea.
2. Translanguaging pedagogikoan oinarritutako proposamen pedagogikoak garatzea, hizkuntza- eta zientzia-komunikaziorako gaitasuna hobetzeko.

HELBURUAK

1. Bigarren Hezkuntzako ikasleen errendimendu linguistikoaren eta zientifikoaren arteko lotura aztertzea.
2. Translanguaging pedagogikoan oinarritutako proposamen pedagogikoak garatzea, hizkuntza- eta zientzia-komunikaziorako gaitasuna hobetzeko.



HIPOTESIA:

Hizkuntza analitikoaren bidez translanguaging pedagogikoan oinarritutako esku-hartzeak eragin positiboa izango du ikasleen irakurriaren ulermenean.

EZAUGARRIAK

IKASTETXEAK:

- EAEko zentroak
- D ereduko ikastetxeak
- 3. DBH-ko hizkuntzetako ikasgaietan
- Testuinguru soziolinguistiko desberdinak



INFORMAZIO-ITURRIAK:

- Kontzientzia metalinguistikoa neurtzeko eta irakurriaren ulermena neurtzeko frogak, behaketak, elkarrizketak, talde-eztabaidak, unitateen balorazioak, aurkezpenak eta eztabaidak.

ESKU-HARTZEA

DENBORALIZAZIOA:

Ikasturtea 22/23	Iraila		Urria				Azaroa		Abendua		Urtarrila				Otsaila							
Asteak	19	26	3	10	17	24	31	7	14	12	19	9	16	23	30	6	13	20	27			
1. Datu bilketa	█																					
1. Esku-hartzea	█																					
2. Datu bilketa									█													
2. Esku-hartzea									█													
Behaketak	█										█											
3. Datu bilketa																	█					
Elkarrizketak																	█					

ESTRATEGIEN LANKETA ETA MATERIAL DIDAKTIKOA

1. Informazio Konplexua Deskonprimatzea:

- Divide estas palabras en unidades más pequeñas con significado. Intenta adivinar el significado de cada unidad. Si necesitas ayuda consulta la lista de prefijos y sufijos griegos y latinos de la carpeta de recursos.

irracionales _____

polígonos _____

poliedros _____

EJERCICIO 2: Léxico complejo.

El tema principal del texto se centra en la clonación con el objetivo de combatir la extinción de ciertas especies, en el texto puede verse una palabra que se repite en varias ocasiones: **desextinción**.

- a. ¿Es esta palabra una palabra compuesta o derivada?

- b. ¿Cómo descompondrías esa palabra? Indícalo mediante una separación.

D E S E X T I N C I Ó N

- c. ¿Qué significa cada sección que has dividido?

- d. ¿Qué otras palabras puedes pensar con el mismo prefijo?

ESTRATEGIEN LANKETA ETA MATERIAL DIDAKTIKOA

2. Ideien Lotura Logikoa:

EJERCICIO 3: Conectores.

- ¿Qué conectores encuentras a lo largo del texto? Subrayalos en el texto.
- Elige TRES conectores de los que hayáis subrayado e identifica su función.

CONECTOR

FUNCIÓN

- Piensa tres conectores que pudiesen sustituir a los conectores de la actividad anterior en los tres idiomas (euskera, castellano y inglés)

1. _____
2. _____
3. _____

- Look at the connectors in the text and identify their function. Add equivalent connectors in Basque and English. If you need help, consult the tables of connectors in the resources folder.

ENGLISH		SPANISH	BASQUE
CONNECTOR	FUNCTION		
However			
Therefore			

ESTRATEGIEN LANKETA ETA MATERIAL DIDAKTIKOA

3. Erreferentzia-kateen Jarraipena:

4. ARIKETA: Testuan honakoa irakur daiteke:

[1] Batzuetan, kimikariek geologia ikertzen dute, besteetan, fisikariek genetikako gakoak bilatzen dituzte, eta, hainbatetan, ingeniariak ekologian murgiltzen dira. Baina esan daiteke ez dela batzuetan bakarrik, maiz izaten da: zientzialari askok sartzen dute muturra ustez ortodoxiak adierazten ez duen arloren batean.

a) Nori egiten dio erreferentzia "Zientzialari" hitzak?

EJERCICIO 3. Analiza las cadenas de referencia de la siguiente frase:

Alumna destacada de la Escuela Pitagórica, **a su muerte** seguirá al mando de esta, junto con sus hijas.

- ¿A quién se refiere el texto cuando dice "a su muerte"?

- Sustituye "a su muerte" por otro dicho parecido:

- ¿A qué se refiere el texto cuando dice "esta"?

ESTRATEGIEN LANKETA ETA MATERIAL DIDAKTIKOA

4. Testuen Antolaketa Orokorra:

EJERCICIO 9. El texto original escrito por la Asociación de Mujeres incluye el siguiente párrafo, el cual ha sido desordenado. Intenta ordenarlo para averiguar más sobre la presencia de las mujeres en la escuela pitagórica.

___ *También puede ser que Pitágoras estuviese influenciado por diversas culturas, que le proporcionaron otros puntos de vista, ya que viajó por Egipto y Babilonia y se cree que en estos pueblos las mujeres tenían cierta libertad.*

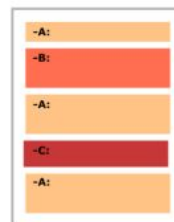
___ *Algunos historiadores e historiadoras creen que esto se debe a que fue, precisamente, una mujer la que adoctrinó moralmente a Pitágoras.*

___ *Pitágoras creó la escuela que llevará su nombre en el siglo VI a.C..*

___ *Fue, más concretamente, una sacerdotisa délfica, llamada Temistoclea, la que educó y cuidó del matemático.*

___ *En ella se romperá con la tradición social establecida que dejaba a las mujeres fuera de cualquier actividad pública y/o cultural, ya que se permitirá que estas formaran parte de la Escuela.*

1. ARIKETA: Hurrengo egitura hauek zein testu motari dagozkie?



ESTRATEGIEN LANKETA ETA MATERIAL DIDAKTIKOA

5. Hiztegi Metalinguistikoa Ulertzea:

EJERCICIO 5. Analiza el lenguaje complejo de la siguiente oración.

A esta Escuela, y a sus adeptas, se les atribuye el descubrimiento de los números irracionales, teorías sobre la proporcionalidad y diferentes estudios sobre polígonos y poliedros.

- De las siguientes cuatro palabras, ¿cuál no es sinónimo de “adepta”?

- a. discípula
- b. erudita
- c. seguidora
- d. simpatizante

EXERCISE 4: What do the following expressions and words mean?

1. It was eradicated:
 - a. It was disappeared.
 - b. It was assassinated.
 - c. It was spread.

2. Inoculation:
 - a. Being immunized.
 - b. Being vaccinated.
 - c. Being infected.

3. Hit the jackpot:
 - a. To be amazingly lucky.
 - b. To do what one is supposed to do.
 - c. To be unexpectedly successful.

EXERCISE 3: Working on cognates.

- a. Underline the cognate words in the text. Remember, these are words that stay similar when translated into another language (the example is underlined in the text).

Ex. English: operates - Spanish: opera - Basque: jardun.

- b. Compare your findings with the ones in the document “Cognates - 1. Trolley Problem” in the resource folder.
- c. Complete the table. Introduce the words in English in the first column. Then, write the equivalent cognate pairs in Spanish and/or Basque.

ENGLISH	SPANISH	BASQUE

ESTRATEGIEN LANKETA ETA MATERIAL DIDAKTIKOA

6. Idazlearen Ikuspuntua Interpretatzea:

- En este fragmento el autor ...
 - a. plantea una hipótesis
 - b. aporta información basada en evidencias
 - c. da su opinión
 - d. define un concepto

5. **ARIKETA:** Jarraian testuko esaldi edo paragrafoak azaltzen dira, baita betetzen duten argudiozko funtzioa ere. Adieraz ezazu esaldi bakoitzean zein diren funtzio hori betetzen duten hitzak.

- a) *Hala ere, oso gertutik ikusita, denok daukagu hanka bat luzeagoa bestea baino, edota beso bat bestea baino gorago, esate baterako.*

Kontra argudiatzen:

- b) *Horixe ikertu dute Ingalaterrako zientzialariek 523 arratoietan, eta bibrisen ezaugarrien banaketa matematikoa topatu dute. Eulerren espiral batek erakusten ditu...*

Ebidentziak erakusten:

- c) *Bururatzen ez zaizkigun kontu naturalek ere, matematikako azalpen bat izan dezakete.*

Hipotesiak proposatu:

ESTRATEGIEN LANKETA ETA MATERIAL DIDAKTIKOA

7. Erregistro Analitikoa Identifikatzea:

c) Ohartuko zinen testuan hiztegi formala erabiltzen dela. Ikus dezagun testuko hurrengo esaldia eta azpimarra itzazu gai horretaz zure lagunekin hitz egiterakoan erabiliko ez zenituzkeen hitzak.

“Bibrazioak antzematen dituzte, tenperatura neurtzen dute, eta ukimenaren zati garrantzitsu batek ‘bibote’ horietan du oinarria. Beraz, oso garrantzitsua da bibrisa bakoitzaren kokapena, forma, kurbadura eta tamaina.”

- Zergatik ez zenituzke erabiliko? Horien orde z zeintzuk erabiliko zenituzke?

3. ARIKETA. Erregistro akademikoa.

Komunikatzerako orduan, komeni da hizkuntza erregistroa kontuan hartzea. Hori dela eta, egoera ez hain formaletan eta konfiantza handiko giroan lagunarteko hizkuntza edo hizkuntza kolokiala erabiltzen dugu. Aldiz, zenbait kasutan, testu akademikoetan kasu, komeni da erregistro jasoa edo formala erabiltzea.

Hurrengo esaldiak hizkera kolokialean daude. Saia zaitez esaldiak berridazten hizkuntza jasoa erabiliz.

a. Sabelean xomorro pila ditugu.

b. Ahoan bakterioen multzo handienetarikoa dago.

HAUSNARKETAK

1. Irakasleen arabera, ariketak aberasgarriak izan dira ikasleentzat.

GAZ_HEL_02

"Oso ondo etorri zitzaien ikustea nondik nora doan testua irakurtzen hasi aurretik ere (...) Zertaz hitz egingo didazu? Pixka bat prestatzeko, askotan itsu-itsuan hasten direlako, eta horrela, irakurtzeko eta ulertzeko prestatuago daude. Eta haiek konturatu eta eskertu egin zuten. "

EUS_HZU_02

"Ez irakurketa-plana, ez liburua, ez curriculuma... beste extra bat eman behar diogu ulermenari, interpretazioari... egin dugunaren antzekoa.

EUS_HEL_04

"Uste dut ariketen antolamendua interesgarria izan dela, bai lantzeko bai ikasteko, ariketa guztiak testuan bilatzeko eta testua ulertzeko bideratuta zeudelako."

HAUSNARKETAK

2. Irakasleek uste dute ikasleek testu analitikoak hobeto ulertu ahal izan dituztela.

EUS_HZU_02

"Prozesua oso aberasgarria izan da, eta horrek erakusten du ondo planteatuta dagoela eta lortzen dutela".

EUS_HZU_02

"Proiektuak lehenik diagnostikoa egiteko balio izan digu, eta arazo bat dugula eta zerbait egin behar dugula ikusteko, eta, bide horri jarraituz, irakurmena hobetzeko balio izan digu".

EUS_HLI_03

"Ikasleek testu zientifikoan ulermena hobetu dute, edozein testu ulertzeko irakurketa-estrategiak garatu behar direla ulertzea lortu dute, baina askotan errepikatu egin behar dira eta oso lan etengabea da."

HAUSNARKETAK

3. Ikasleek irakurriaren ulermena hobetu egin dutela uste dutela adierazten dute.

HLI007

"NIK, LEHEN, INGELESEZ EZ
NUEN EZER ULERTZEN,
TESTUAK... ETA DRAIN, PIXKA
BAT GEHIAGO BAI."

HLI083

"Alde on bat izan da
hortik aurrera hobeto
ulertzen nituela
testuak. Emandako
gauza berriei
erreparatzen nien."

HLI015

"Txosteneko ariketak egiteko eskatzen dizutenean,
agian, ez zara jabetzen, baina testua
irakurtzerakoan, azkenean, hobeto ulertzen duzu
testuari buruzko ariketak egin dituzulako, eta
orduan konturatzen zara testua hobeto ulertu
duzula."

HZU015

"Testua ulertzen
lagundu dit."

ERREFERENTZIA BIBLIOGRAFIKOAK

Cenoz, J., Leonet, O., & Gorter, D. (2022). Developing cognate awareness through pedagogical translanguaging.

International Journal of Bilingual Education and Bilingualism, 25(8), 2759-2773.

Europa Press. (30/09/2020). El Consejo Escolar de Euskadi pide una "reflexión" sobre el modelo de euskaldunización por malos resultados. Europa Press.

<https://www.europapress.es/sociedad/noticia-consejo-escolar-euskadi-pide-reflexion-modelo-euskaldunizacion-malos-resultados-20200930144429.html>

Guillenea, J. (27/03/2016). El modelo D avanza, pero el euskera retrocede en las aulas. ¿Qué ocurre?. El Correo.

Nagy, W. (2007). Metalinguistic awareness and the vocabulary-comprehension connection. *Vocabulary acquisition: Implications for reading comprehension*, 52-77.

Tunmer, W. E., Herriman, M. L., & Nesdale, A. R. (1988). Metalinguistic abilities and beginning reading. *Reading research quarterly*, 134-158.

Uccelli, P., Barr, C. D., & Galloway, E. P. (2016). Core Academic Language Skills Instrument (CALSI-I).

**Irakurriaren Ulermena Hobetzeko Hizkuntza Analitikoaren
Oinarrizko Gaitasunak Lantzea Ikuspegi Eleaniztun
Batetik: Kontzientzia Metalinguistikoa Garatzen**

ESKERRIK ASKO!

DREAM
Donostia Research group on
Education and Multilingualism



Universidad
del País Vasco

Euskal Herriko
Unibertsitatea

*Ane Lamarca Etxeberria ane.lamarca@ehu.eus
Olatz Lucas Zubiaurre olatz.lucas@ehu.eus
Oihana Leonet Sieso oihana.leonet@ehu.eus*

Euskal Herriko Unibertsitatea (UPV/EHU)